

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1562, 2022/1563, 2022/1565, 2022/1568, 2022/1569,
: 2022/1570, 2022/1572, 2022/1573, 2022/1574, 2022/ 1575,
2022/1589

Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/39

Karar Numarası : 2023/979

Başvuran : 1) N. A.
2) İ. Y.
3) T. A.
4) M. A.G.
5) F. K.
6) H. Ü.
7) Ş. Ö.
8) S. B.
9) M. T.
10) İ. Ç.
11) S. A. H.

Başvuran Vekili : -

Adres : -

Muhatap Kurum/Kişi : Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz
Kurumu Müdürlüğü

Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmediği, dışarıdan gönderilen kırtasiye malzemelerinin kabul edilmediği ve mahkeme kararlarının uygulanmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçelerinde özetle:

a. Buldukları ceza infaz kurumunda spor, sohbet ve kurs faaliyetlerinin olması gerektiği gibi gerçekleştirilmediğini,

b. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü'nün 45/1 numaralı Genelge'si doğrultusunda kurum içi sohbet ve spor faaliyetlerinin haftada dokuz-on kişi ile on saati aşmayacak şekilde uygulanabileceğinin ifade edilmesine rağmen söz konusu faaliyetlerin buldukları ceza infaz kurumunda 45 günde iki kez, her defasında bir saat ve toplam iki saat olacak şekilde uygulandığını,

c. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 2014/20546 sayılı kararının ve Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesinin

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

kırtasiye malzemelerine ilişkin kararının muhatap Kurumca uygulanmadığını,

ç. Bunlar ve diğer gerekçelerle Ocak ayında ondan fazla mahpusun 60 günden fazla açlık grevi yaptığını, Kurum İdaresi tarafından sorunların giderileceği sözünün verilmesiyle açlık grevinin sonlandırıldığını; ancak sorunların giderilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Kurumun fiziki yapısı gereği yüksek güvenlikli statüsünü haiz olduğu ve ülkemizin en büyük F tipi kapalı ceza infaz kurumu olduğu, diğer F tipi ceza infaz kurumlarından farklı olarak iki adet ilave bloğunun bulunduğu, ancak ilave blokların açık görüş ve faaliyet alanlarının bulunmadığı, bu bloklarda bulunan mahpusların da ana bloklarda bulunan açık görüş ve faaliyet alanlarından yararlandırıldığı,

b. Kurumda silahlı sol terör örgütü mensupları, kamuoyunda tanınan çıkar amaçlı suç örgütü mensupları, ıslah edilemeyen, özel denetim ve gözetim altında bulunması gereken mahpuslar ve casusluk türü suçlardan hükümlü veya tutuklu olan mahpusların da bulunması sebebiyle, sosyal faaliyet programları ve grupları hazırlanırken bu mahpusların hasımlık durumlarına da dikkat edildiği, ayrıca mümkün olması durumunda mahpuslardan gelen taleplerin de dikkate alındığı,

c. Sosyal faaliyetlerin güvenlik bakımından tehlike oluşturmayacak şekilde; Kurumun fiziki yapısı, kapasitesi, mahpusların suç profili, infaz rejimi, hasımlık durumları, sağlık, güvenlik gibi birçok husus birlikte değerlendirilerek süreklilik arz edecek ve tüm mahpusların din, dil, ırk ayrımı gözetilmeden eşit ve en iyi faydalanacakları bir biçimde İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile düzenlendiği,

ç. Mevzuatta sosyal ve kültürel faaliyetlerin on kişiyi ve on saati aşmayacak şekilde uygulanacağını hüküm altına alınarak kişi sayısı ve faaliyet sürelerinin üst sınırının belirlendiği, on saat veya on kişi olması gerektiği yönünde bir hükmün bulunmadığı, sayıların, sürelerin ve aynı grupta çıkacak mahpusların kurumların fiziki yapısı vb. hususlar göz önünde bulundurularak İdare ve Gözlem Kurulunca düzenleneceğinin hüküm altına alındığı, sosyal faaliyet gruplarının zaman zaman değiştirildiği ancak sürelerine ilişkin olarak bir değişikliğin gündemde olmadığı,

d. Mevzuat hükümleri gereğince hediye olarak yalnızca kitap ve giyim eşyası kabul edilebileceği, mahpusların kırtasiye malzemelerini Kurum kantini veya dış kantinden temin etmesi gerektiği, odalarında el işi gerçekleştirebilmeleri için ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulunca bu taleplerinin uygun görülmesi gerektiği ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuranlar tarafından sunulan yazılı görüşlerde özetle:

a. Muhatap Kurumun mevzuat hükümlerini mahpusların aleyhine olacak şekilde yorumladığı,

b. Kurumda kendilerine sohbet ve spor faaliyeti imkanının 45 günde altı-yedi saat olacak şekilde sağlandığı,

c. Muhatap Kurumun, faaliyetlerin yapılmasını kısıtlayan fiziksel koşulların giderilmesi için gerekli girişimlerde bulunması gerektiği, önceki yıllarda Kurumun fiziksel yapısı aynı olduğu halde faaliyetlerin daha fazla yapıldığı,

ç. Kırtasiye malzemelerinin hediye olarak değerlendirilemeyeceği, kantindeki kırtasiye malzemelerinin sınırlı olduğu ve birçok kırtasiye malzemesinin kantinden temin edilemediği,

d. Koli ve posta yoluyla gönderilen kırtasiye malzemelerinin verilmesi yönünde İnfaz Hakimliği ve Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesinin kararlarının bulunduğu, ancak söz konusu kararların, herkes için ayrı karar verilmesi gerektiği gerekçe gösterilerek uygulanmadığı,

e. Hiçbir kurs ve atölye faaliyetinden yararlanamadıkları ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesine göre;

“Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

(...)

e. Belli bir konuyu içerip içermediği

(...)

ç. Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı

(...)

yönlerinden incelenir.”

8. Mezkûr Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesine göre; “(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Anayasa Mahkemesi bir kararında; yalnızca sohbet imkanının kısıtlanmasının tecrit altında tutulma anlamına gelmeyeceğini, tecritten bahsedilebilmesi için tüm iletişim olanaklarının kısıtlanması gerektiğini, daha uzun süreli sohbet imkanının verilmemesinin tek başına insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muamele anlamına gelmeyeceğini ifade etmektedir (AYM, Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para.46).

12. Başvuranların Kurumdaki sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmediği iddiasına karşılık muhatap Kurum tarafından, söz konusu faaliyetlerin Kurumun fiziksel yapısından kaynaklanan kısıtlılıklar ve mahpusların suç türleri ile tehlikelilik düzeyleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.

13. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 87'nci maddesine göre: *"(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler."*

14. 5275 sayılı Kanun'un 88'inci maddesine göre: *"Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir."*

15. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 22/1/2007 tarihli ve 45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı üçüncü bölümünün 1'inci ve 13'üncü maddelerine göre: *"Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurullar ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir. Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam on saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."*

16. Başvuranların, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmediği iddiası ile ilgili olarak; Adalet Bakanlığının mezkûr Genelge'sinde belirtilen sürenin bir üst sınır olarak belirlendiği ve bu konuda Kurum İdaresinin takdir yetkisinin bulunduğu, Kurum İdaresi tarafından Kurumun fiziksel koşullarının elverdiği ölçüde bu tür faaliyetlerin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, başvuranların söz konusu iddiaları bakımından hak ihlaline varan bir uygulama olmadığı değerlendirilmektedir.

17. Başvuranlar, dışarıdan gönderilen kırtasiye malzemelerinin Kurum tarafından kabul edilmediğini iddia etmektedir. Buna karşılık muhatap Kurum tarafından, mevzuat gereği hediye olarak sadece kitap ve giyim eşyası kabul edilebileceği ve mahpusların kırtasiye malzemelerini Kurum kantininden veya dış kantinden temin edebileceği

ifade edilmektedir.

18. 5275 sayılı Kanun'un 69'uncu maddesine göre: "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir. Bunun esas ve usulleri yönetmelikle belirlenir."

19. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 77'nci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine göre: "Hükümlü, hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilir..."

20. Başvuranlar her ne kadar dışarıdan gelen kırtasiye malzemelerinin kabul edilmediğini iddia etmiş olsa da mezkûr Yönetmelik gereği kırtasiye malzemeleri dışarıdan hediye olarak kabul edilememektedir. Bu bağlamda, başvuranların söz konusu iddiaları açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olarak değerlendirilmektedir.

21. Başvuranların, emsal yargı kararlarının uygulanmadığına ilişkin iddiası ise, inceleme yapılabilmesi için yeterli bilgi başvuranlar tarafından sunulmadığından ve yargı mercii tarafından karara bağlanmış bir uyuşmazlığa ilişkin olduğundan kabul edilmez olarak değerlendirilmektedir.

22. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle başvuruda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

06/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye